

TRAUMATOLOGI

och initialt omhändertagande av traumapatient

Fredrik Linder - kirurg

TRAUMA

- En av de vanligaste dödsorsakerna i världen
- Vanligaste dödsorsaken < 45 år i Sverige
- Orsakar 1.000.000 vård dagar i Sverige varje år
- Utgör 25% av alla akutbesök i Sverige
- 25.000 traumalarm i Sverige / år
- Som jämförelse kan nämnas att Tygerberg hospital i Kapstaden har 26.000 traumafall / år och laparotomerar 30-50 patienter/helg.

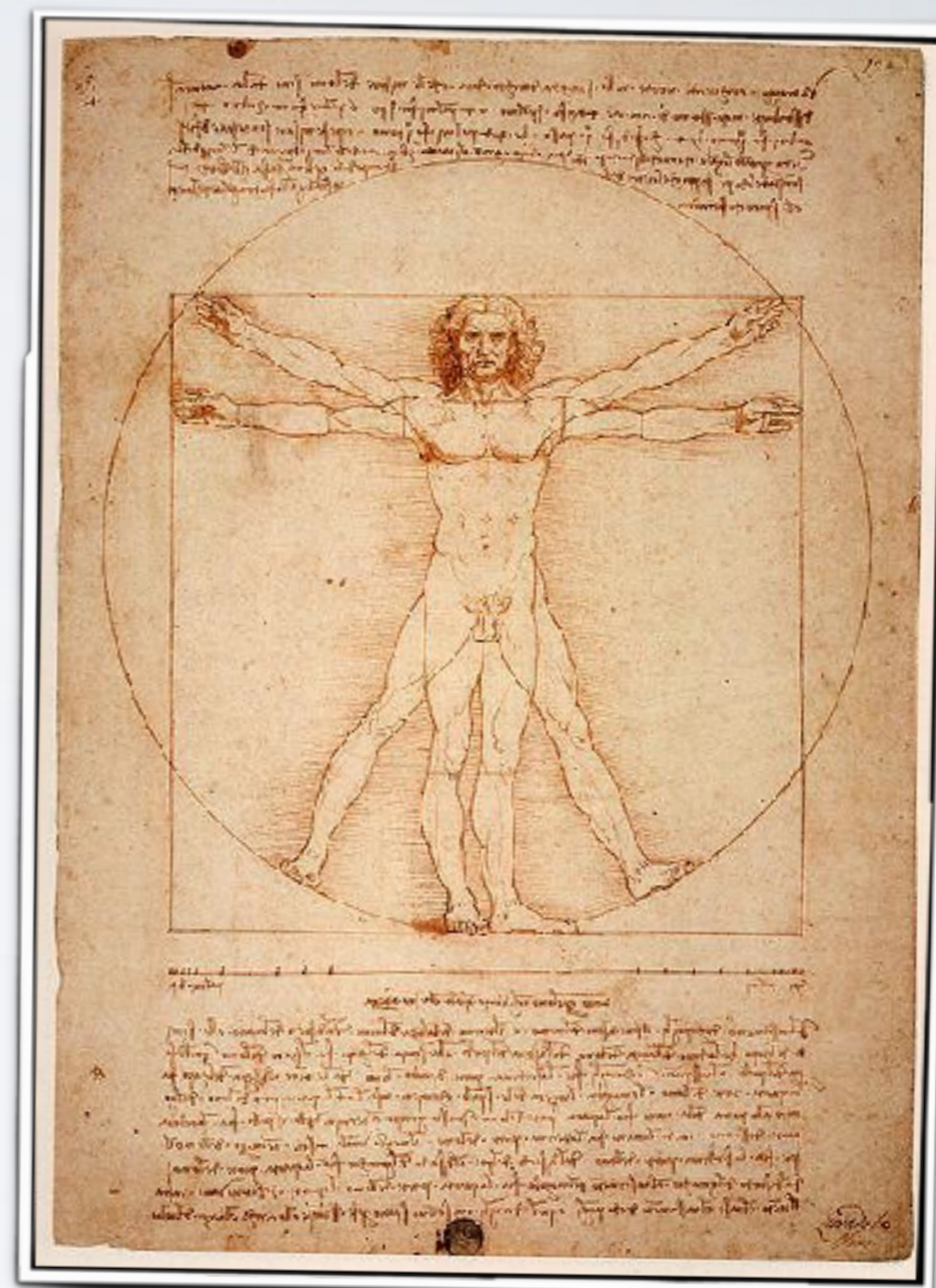
TRAUMA

- Av alla traumafall i Uppsala opereras bara 10%, och vanligast för ortopediska skador.
- 0,7% av alla trauma opereras i buken, c:a 5% av alla röda traumalarm
- Thoracotomi på akutrummet mycket sällsynt, c:a 1 fall/år
- Trauma kräver organisation och kunskap, men också handlingskraft!
- Tid är avgörande!

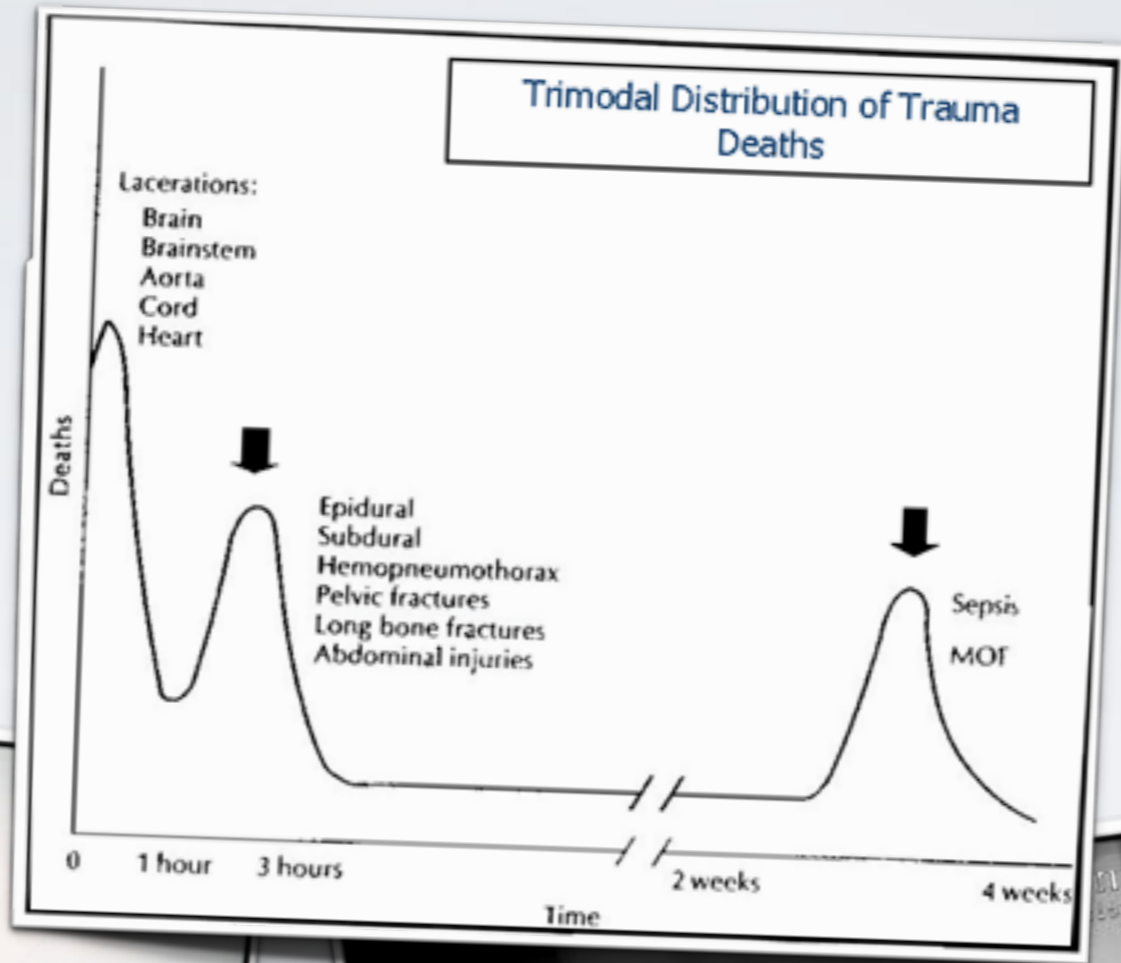
SKADEDISTRIBUTION

- Beror mycket på hur trauma definieras.
- Vanligast med extremitetstrauma (ortopeden)
- Vid dödligt våld
  - Huvud 32%
  - Bröstkorg 20%
  - Buk/Bäcken 12%
  - Extremiteter 1,5%
  - Resterande kombinationer +/- bäcken

DÖDSFALL VID TRAUMA

AKADEMISKA
SJUKHUSET

INITIAL HANDLÄGGNING

- Enligt ATLS-konceptet
- Ortoped i USA, flygolycka 1977, hela familjen skadad, mycket bristfälligt omhändertagande
- "När jag kan erbjuda bättre vård i fält än sjukvården erbjuder är något fel med systemet, och då måste systemet förändras"

- Primärt omhändertagande vid trauma:
- Systematiskt
- Grundligt
- Snabbt
- Åtgärda direkt vid behov och utvärdera
- Arbeta i team
- Effektivt
- Säkert
- (Roligt)

INITIAL HANDLÄGGNING

- A – Airway + skydd av halsrygg
- B – Breathing med adekvat syrgastillägg
- C – Cirkulation men blödningskontroll
- D – Disability (Neurologi)
- E – Exposure/Environment
- F – Fluids (vid brännskador enligt Parklands formel)

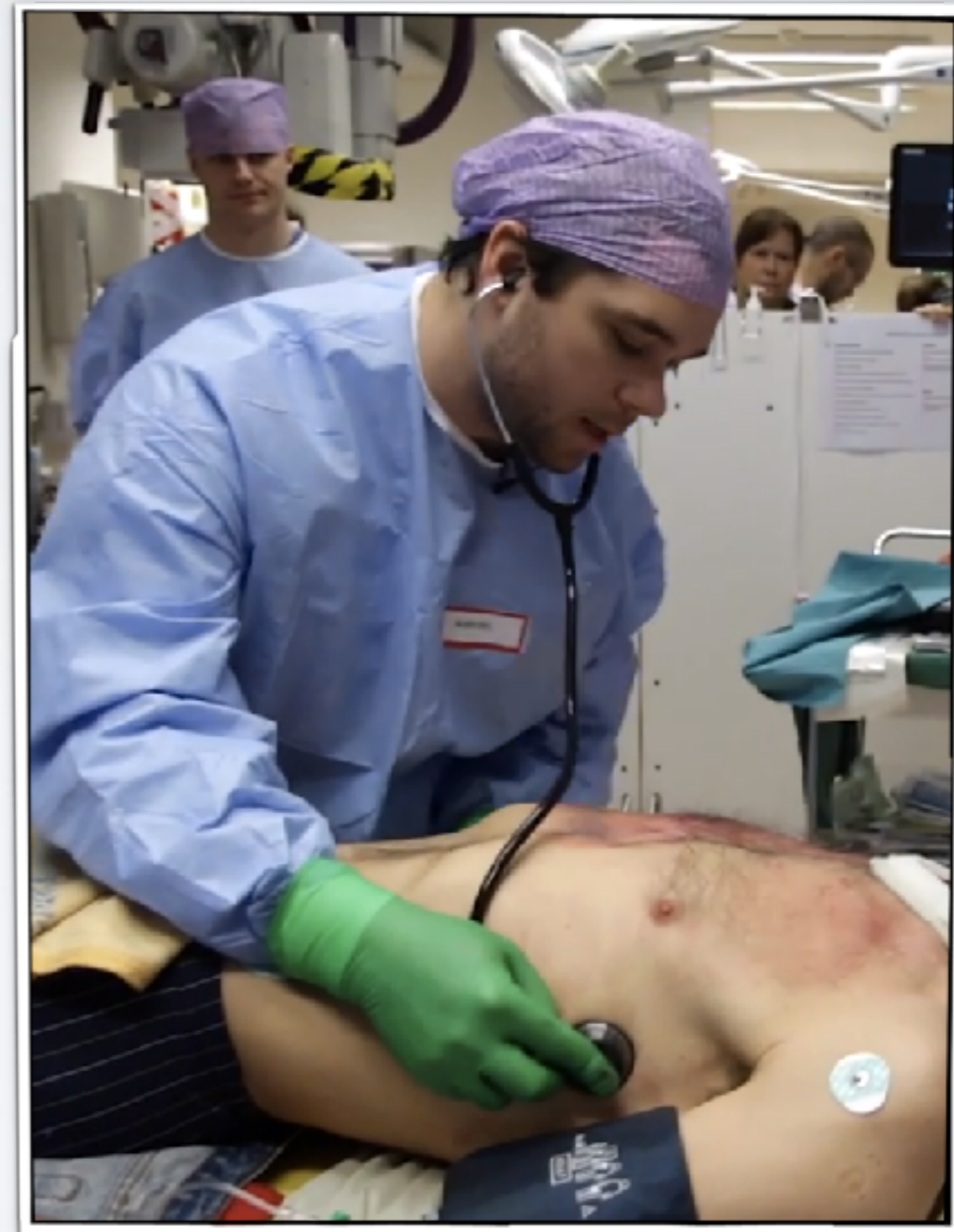
A - AIRWAY

- Säkra patientens luftväg och halsrygggrad
- Svarar på tilltal? Försvarar sin luftväg?
- Om inte -> INTUBERA
- Halskrage? Om inte -> SÄTT PÅ

- Svårigheter
- Tilltagande symptom
- Skador med hög risk för luftvägen
- Kan DU intubera?

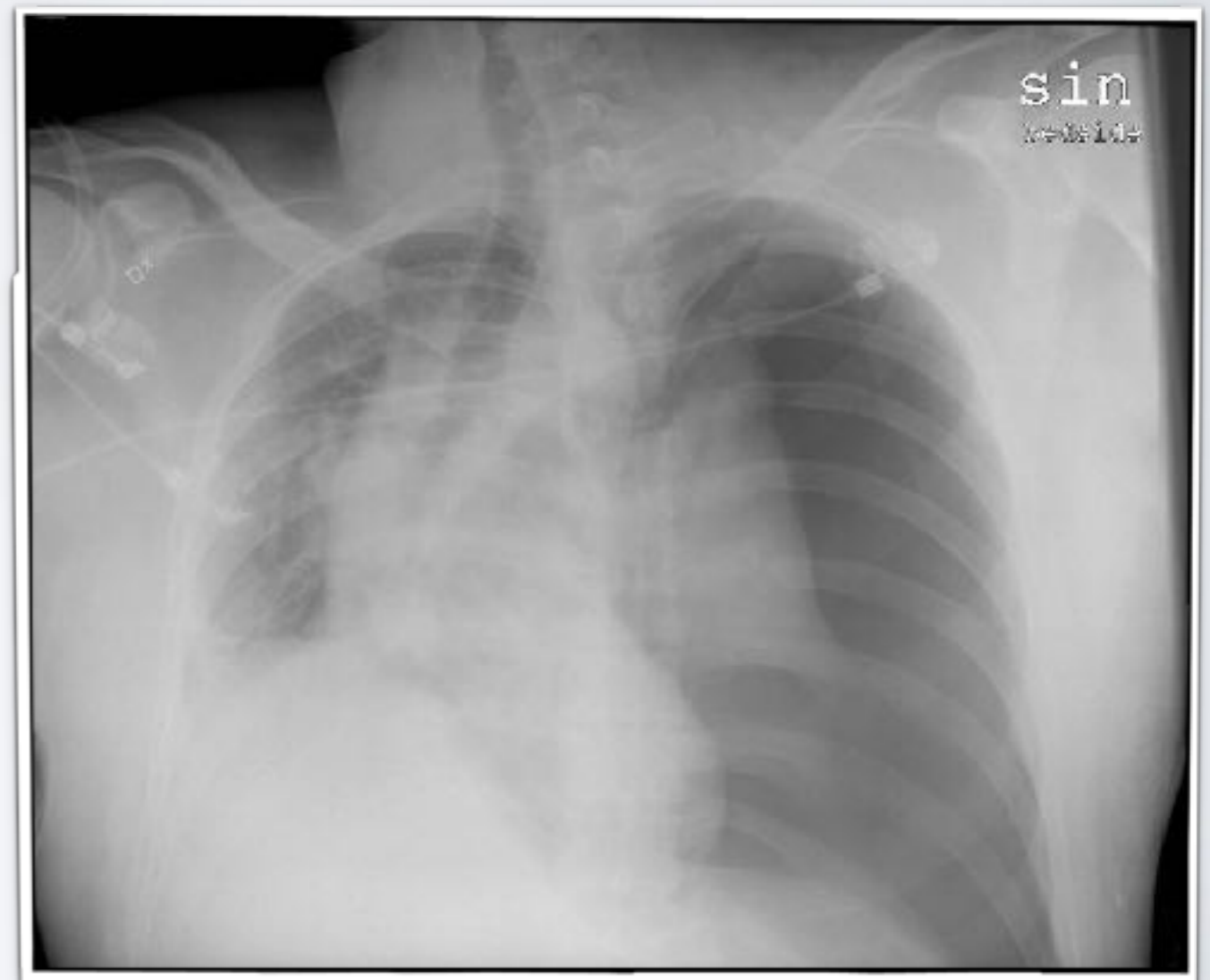
B - BREATHING

- Säkerställ adekvat syrgastillförsel och ventilation
- Hur?
  - Andningsfrekvens
  - Andningsrörelser
  - Saturation
  - Lyssna på bröstkorgen
- Svårigheter
  - Vad hör jag?
  - Skapa förutsättningar för auskultationen!

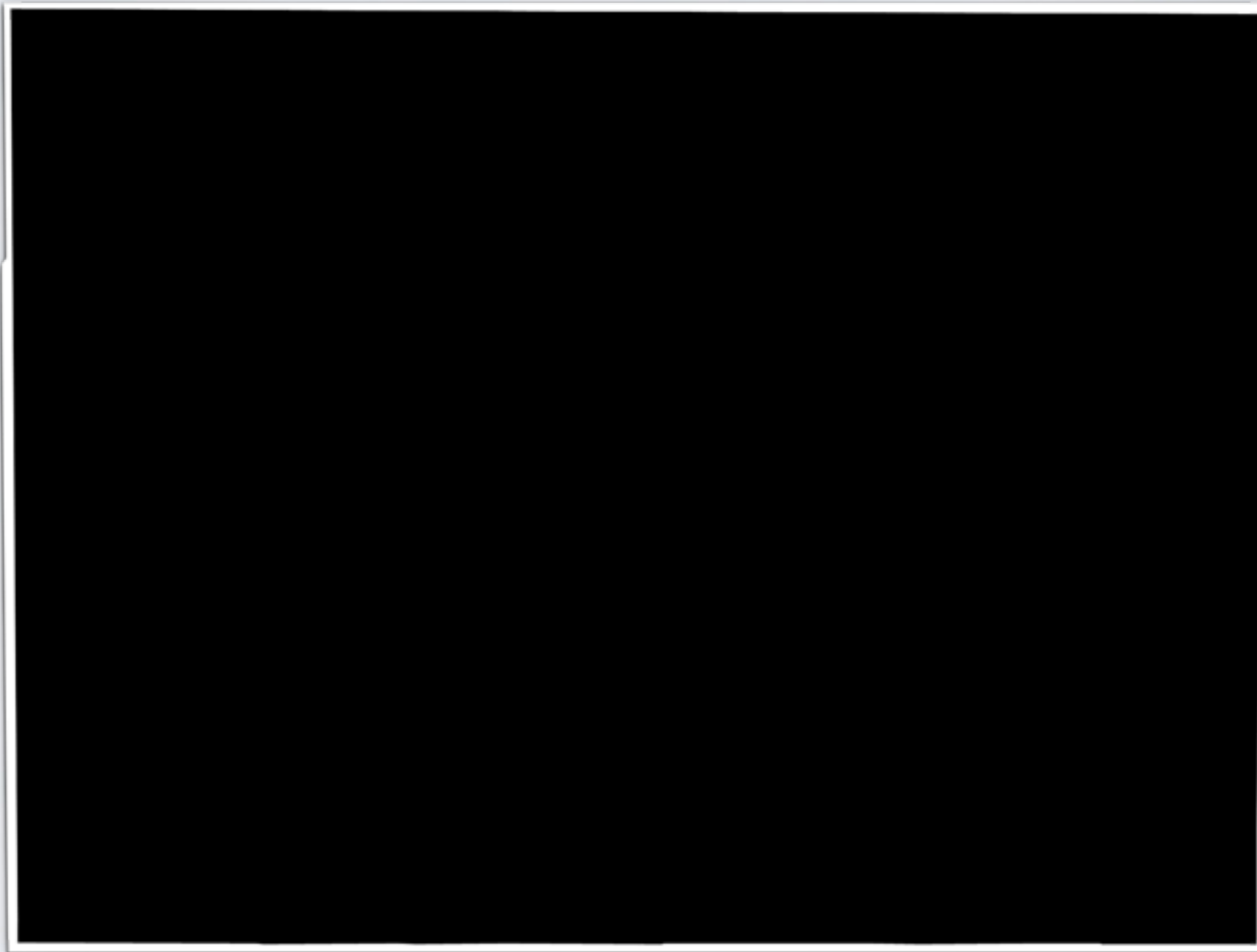
VENTIL- PNEUMOTHORAX

- Hög andningsfrekvens
- Nedsatta andningsljud
- Hypersonor perkussionston
- Trachealdeviation
- Subcutant emfysem
- Cirkulationspåverkan

B - BREATHING

C - CIRCULATION

- Alla traumafall ska betraktas som en potentiell blödningschock
- En traumapatient som är kall och tachycard är i chock tills motsatsen är bevisad
- Lågt blodtryck är ett **SENT** tecken på chock

HUR KÄNNER MAN IGEN CHOCK?

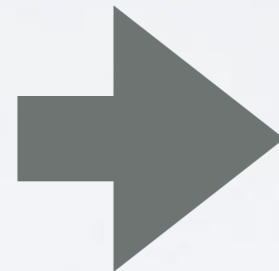
- Takykardi
- Ytlig, snabb andning
- Perifer kyla, blekhet, kallsvettig hud
- Påverkat medvetande, oro, medvetslöshet
- Hypotension
- Nedsatt urinproduktion

D - DISABILITY

- Grov neurologisk undersökning
  - Pupillreaktion
  - Vakenhetsgrad
  - (lateraliserande tecken)

RLS el. GCS

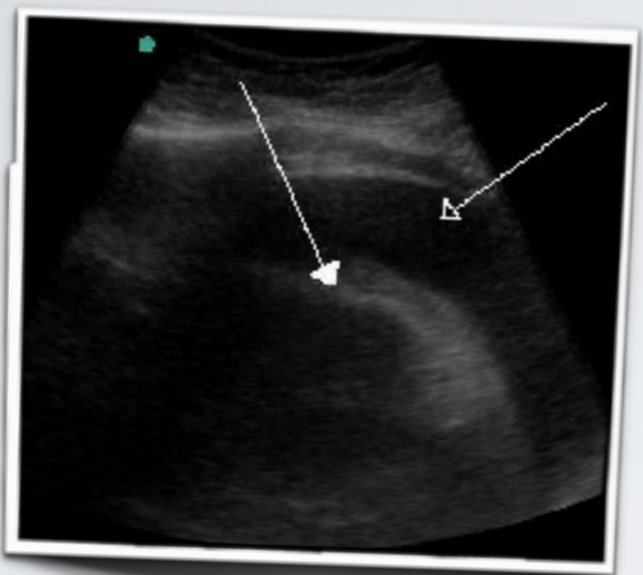
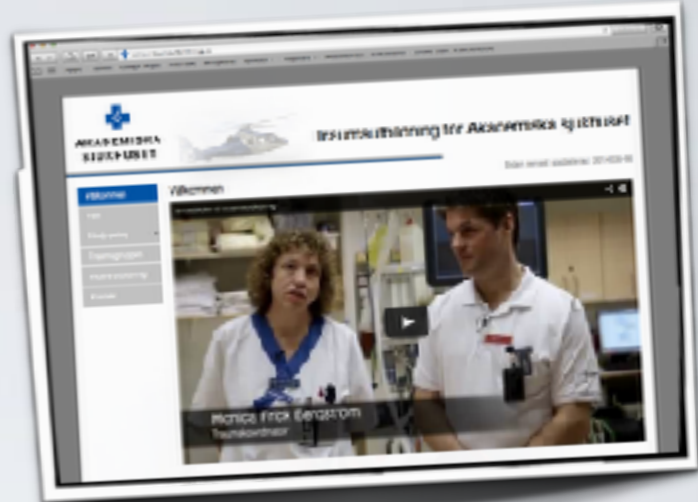
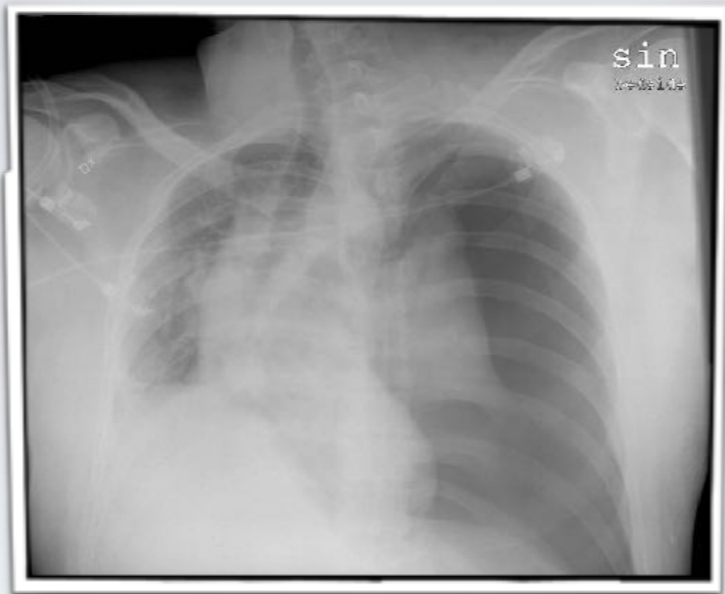
E - EXPOSURE

- Klä av hela patienten
- Logg-roll (ibland sker denna under C)
- Motverka hypotermi

AKADEMISKA
SJUKHUSET

FRÅGOR?

